

1968, 8. květen, Praha. - Stenografický záznam druhé části diskuse na 70. schůzi předsednictva ústředního výboru KSČ k hodnotící zprávě o krajských konferencích a k dalšímu postupu vedení KSČ.

Vaculík: Ještě k jednomu problému. Myslím, že tu jde o určitý generační problém ve straně. Určitá část se dere k moci. Nepodkládám jim žádné zlé úmysly, беру to fakticky, jak to je, určitá generace v Praze chce podíl na moci. Vidím to v pražské organizaci, do městského výboru se dostala jistá část soudruhů, představitelů progresivní inteligence. Považují to jako předstupeň do ÚV. Udělat si pozici na městě a dostat se do ÚV.

Dubček: Tři dělníci jsou v celém plénu.

Vaculík: To vzniklo celou machinací na okresních konferencích, kde se dělníci nevolili, takže podstatně méně dělníků bylo zvoleno jako delegáti na krajské konference a samozřejmě nejsou reprezentováni ani v tom orgánu.

Nepovažuji to za nějaký nenormální proces. Chtěl bych jen znát, o co jde. Například když se tak vehementně mluvilo o mimořádném sjezdu, málokdo z těch soudruhů, kteří mimořádný sjezd navrhovali, řekl taktickou platformu. Říkali, je třeba lidi vyměnit, je třeba zhodnotit současnou politickou situaci. Ale jaká má být taktika strany, kterou má sjezd přijmout? Jaký taktický postup má sjezd přijmout?

Proto jsem ochoten uvolnit [funkci] toho kandidáta, aby s. Šimon mohl být případně kandidátem, aby se ty věci mohly řešit, ale nejsem ochoten ustoupit z ÚV, dokud tuto platformu nebudu znát. Když ji budu znát, tak si samozřejmě věc rozmyslím. Dělá to na mne trochu dojem, že se skupina soudruhů chce dostat k moci, aniž vyhlásila program, aniž řekla, o co jde. A k tomu bych nechtěl dávat mandát.

Myslím, že takové tendence jsou i u bezpartijních a k tomu bychom měli přihlížet. Myslím přidělit jim, bezpartijním, určitý podíl na moci. Ten kádrový strop je obrovský. Naprostá většina vedoucích lidí v této zemi jsou komunisté a mizivá část z nich má kvalifikaci. Musíme si to říci, jak to je. Když uděláme různé opravy a korekce, z těch 12 se dostaneme třeba na 20 %, když vezmeme životní zkušenosti apod., nebo na 25 %. Ale co s tím zbytkem? Před tímto problémem strana stojí a musíme se mu otevřeně podívat do očí. Nechci říci, že to zlepšíme za půl roku nebo za rok, ale musíme si to uvědomit. Ten problém na nižších řídicích stupních vzniká v průmyslu, například s. Kapek to může potvrdit. Jsou to dobří soudruzi, čestní lidé a nemají kvalifikaci. A dnes se ta otázka začíná otevírat. A komunisté na ni mají dát odpověď. Mně několik soudruhů na různých aktivech tuto otázku položilo, jak to chcete řešit, protože on je mistr, nemůže jít jinam než na dělníka, tam žádný mezistupeň neexistuje. Jisté snížení jeho životní úrovně atd. Neuzavírejte před tímto problémem oči a snažme se řešit i tady postup. I tím se podpírá autorita strany a její vedoucí úloha. Myslím, že ty bezpartijní nevzrušuje nějaká politická platforma než jako ty šance, které by chtěli mít v politickém životě. Když jim ty šance dáme a přizveme je k tvůrčí práci, ztrácejí důvody se politicky angažovat.

Pokud jde o naši konferenci a ten sjezd, vzniklo to tam z nejednotnosti soudruhů, kteří vystupovali. Nevím, jak vystoupil s. Císař v Lucerně, ale autoři našeho stanoviska přiběhli určení a změnili formulaci na mimořádný sjezd místo urychlený. Soudruzi z Prahy 1 říkají, že do měsíce jsou připraveni dát teze nebo něco takového. Jednička, vysokoškoláci, zašli do Vysočan a zagitovali je. Tys měl energičtěji [vystoupit] na pražské konferenci.

Dubček: Já jsem předpokládal, že to dají na konečný den, oni druhý den to hodili do pléna.

Vaculík: Jsou proti tvé osobě averze u určitých osob tady v Praze. Postavili jsme protiváhu, Machonin řekl, nedáme to tam, nedáme podporu tvému vystoupení v Parku [kultury a oddechu J. Fučíka] a na plénu. Oni v této otázce lavírují, [musíme] vědět a vycházet z této otázky.

Nakonec si myslím, že bys, soudruhu Dubčeku, si [měl] vyřídít osobní režim. Systém tvé práce je takový, že se můžeš jenom fyzicky zničit. To je přátelská rada, protože to může člověk vydržet několik měsíců a pak to může mít dalekosáhlé důsledky. Vede to k určité nervozitě, nejistotě, má to řadu takových aspektů. Když by se našla taková možnost odlehčit, dát přechodného tajemníka, může existovat taková možnost, že tu budou existovat dva tajemníci. Může to existovat, když to strana potřebuje. Jsme před sjezdem a před řadou věcí, které budou klást mimořádně velké nároky na vedení strany.

Císař: Soudruzi, já se pokusím co možná neopakovat, co již bylo v diskusi řečeno, a spíš ji chci doplnit o některé pohledy, které jsou do jisté míry poznamenány tím, že pracuji v určité oblasti a že jsem neprožil celou tu dlouhou dobu s vámi společně. Myslím, že se musím přece jenom vrátit k tomu lednu z tohoto hlediska. Byla tu řeč, že skupina, která pracovala po dlouhou dobu a přivedla v lednu zvrát, jako by se dnes dezintegrovala a dosáhla určitého cíle a v dalších cílech jako by byla různost názorů a vážných programových tendencí. Myslím, že na tom skutečně něco je. Jednota, která vznikla v rozporu proti staré politice, byla především vázána cílem odstranit ten starý režim ve straně a nastoupit režim nový. A to, co se otevřelo, neodpovídalo vždycky představám jednotlivých soudruhů, jak v nových podmínkách má strana pracovat, jak má celá nová politika vypadat.

To je jedna taková otázka, neujasněnost stranických cílů. V tomto se zformovává na pochodu, jinak než v praktické práci se nedá politika zformovat, neboť se nedá od stolu vymyslet. Jsou však zde vědci, přemýšlející o řadě postulátů a řešící principy a tato jejich práce nemá být ztotožňována s politikou. Vždyť politika se má o vědu plně opírat ve svých cílových řešeních a tam má směřovat. Ta skupina soudruhů ve straně, která je marxisticky nejvyspělejší a teoreticky nejmýslivější, má obavy o konečná cílová řešení, protože se [jim] to nelíbí [vzhledem k] některým kompromisům, které politik musí dělat neustále a utvrzovat reálnou základnu, na které stojí. První večer po mém nástupu jsem měl se s. Špačkem velký konflikt kvůli této otázce, protože jsem viděl, že mají plnou hlavu vynikajících progresivních nápadů, ale nepočítají s reálnou situací. Vždyť na pochodu se můžeme znovu sjednotit i sjednotit to, čemu říkáme progresivní síly ve straně, ale na dubnovém plénu byly určité pokroky a bylo těžké odhadnout reálný poměr sil v zemi. Musíme se sjednotit v ocenění této situace, protože v tom je rozdíl. Není tady rozdíl v silách a nové politice a v tom, co chceme dosáhnout. Rozdíl je v ocenění síly a kdo z nás by chtěl o nové politice pochybovat nebo začíná mít pochybnosti. Připouštím, že uvnitř té velmi progresivní skupiny jsou i takoví soudruzi, kteří prostě konstatují, že je nutné bojovat proti extrémům a že je nutno se vypořádávat s celou řadou protichůdných závěrů. Já jsem absolvoval asi 25 aktivů a velkých besed a přesvědčil jsem se, že taková část komunistů existuje. To je podle mého názoru důležitý moment.

Pokud jde o hodnocení situace, chtěl bych říci svůj názor. Neznali jsme opravdu nahromaděnou výbušninu v masách, a to i v komunistických masách, a zejména v masách, které žily dost samostatným životem mimo stranu. Ukazuje se, že za ta léta, kdy jsme dělali ty hlouposti, jak tady hovořili s. Lenárt nebo Biřák, kdy jsme třeba na vesnici otravovali lidi, já myslím, že v masách nazrávaly určité zkušenosti, na jejichž základě vyrostly určité ideje a názory na politiku strany a vůbec na socialistický systém v Československu, a že mezi ideály a realitou byla velká propast. Vyústilo to ve velké napětí a hromadící se hněv a projevovalo se to chaotickým, živelným, zmateným způsobem, ale to dokazuje, jak byl nejvyšší čas to volno udělat. Teď je z toho, soudruzi, velký otřes a zhroucení starých jistot a hledání nových jistot. Mezi komunisty nejvýrazněji cítím jejich takový veliký cit, živelný, hluboký cit, že byli podvedeni stranickým vedením, kterému věřili. Nedivme se, že tento hněv, který je v nich, se obrací proti starému vedení a očekávají od nového vedení jinou politiku. A proto až nespravedlivě, přehnaně přísně soudí každého jednotlivce, který ve vedení má být, a chtějí, aby nebylo nové vedení pod vlivem starého. Proto ta část ve straně, o které se ví, že bojovala - a strana je ochotna v celé mase, v tom není rozdílu mezi komunisty, chce svěřit odpovědnost za další vedení strany nejpokrokovějším, s čímž musíme počítat, nikdy se již nekriticky shora nebude přijímat to, co prohlásíme z tribuny, nikdy nepřevzou mechanicky naše myšlenky, lidé budou o tom přemýšlet, prověřovat vlastními názory. My jsme pod daleko ostřejší kontrolou, oni vědí, že strana je v situaci, že nás mohou kdykoliv vyměnit a vynutit si takovou změnu.

Očekáváme, že vedení strany dovnitř strany nebude používat administrativního nátlaku v neoprávněných případech. To znamená, že to je dost charakteristickým rysem, se kterým musíme fakticky počítat. K čemu to vede? Mně se zdá, že to vede k tomu, že od nás, od strany budou požadovat otevřenou politiku a otevřené názory a i informaci o případných sporech. Podívejte se, jak lednové plénum žádalo, aby jednotliví členové vedení řekli, jaké je jejich osobní stanovisko. Nechtěli znát stanovisko orgánů, chtěli znát, jak tito soudruzi vidí situaci a jak bojovali. Je to upuštění od kabinetní politiky, že ústřední výbor, ať starý nebo příští po sjezdu, bude chtít pracovat jinak, s otevřeným hledím, aby s ním předsednictvo pracovalo, aby o činnosti ústředního výboru strany byli informováni, i o rozhodnutích a

sporech, a mohli říci k tomu své slovo. Myslím si, že se toho ve straně nezbavíme. To je opuštění kabinetní politiky a dělání otevřené stranické politiky a to je naléhavá teoretická nutnost. Strana je hlavní silou procesu a je v situaci, kdy kolísá mezi minulostí a budoucností. Kolísá ve své politické linii, která se mění, a nerad bych se dotýkal toho, že začínáme dělat velké kotrmelce.

Za druhé bych chtěl rozhodnější a jasnější stanovisko k celé řadě problémů, které jsme každý z nás dávali, někdo směleji a někdo méně směleji. Někteří soudruzi dělají dalekosáhlé závěry o tom, jaké nám hrozí nebezpečí. Lidé nám vyčítají, že vystupujeme nejednotně, že jsme vnitřně nejistí, že nemáme vlastní důvěru, ale máme nedůvěru od lidí v naší stranu a celou naši společnost. Patřím k těm, kteří vidí vážnost nebezpečí zprava i politické opozice a jsem proti panikaření a dělání kapitulacních závěrů, že zítra nám někdo vezme moc. Nechci to opakovat, že to záleží na našem postupu a že politickými prostředky musíme situaci zvládnout. Kolísáme však mezi minulostí a budoucností a s tím musíme přestat. Trvale principiálně musíme dělat a nesmíme ustupovat, ale musíme odrážet útoky ze všech stran. Naše nová politika je zformována a máme natolik solidní základ, abychom mohli dát straně to, aby to byla strana, trvale politická strana. To jsme schopni udělat nyní, například na poradě tajemníků, která se bude konat v neděli a v pondělí, a lituji, že to bude porada uspěchaná, a lituji, že soudruh Dubček bude mít na to málo času, a nejsem přesvědčen o tom, že tato porada by musela začít v neděli, ale třeba i ve středu, aby byl čas na její přípravu.

Za druhé myslím, že na půdě Národní fronty musíme výrazně seskupit socialistický blok. Nebál bych se toho slova. Mně se zdá, že Gottwaldovo heslo o bloku socialistických revolučních sil máme promyslet, jeho soudobou variantu, která se oddělí od jakékoliv protisocialistické opozice i proti opozici mimo Národní frontu. Toto příkré oddělení Národní fronty, jejího socialistického charakteru, případně když lidovci to nebudou chtít, ale myslím, že do toho půjdou, až po tělovýchovu se Sokolem, vyhlásit za socialistický blok. Nebál bych se nazvat to socialistická fronta nebo socialistický blok československého pracujícího lidu. Aby to vyjadřovalo, že jsme na půdě socialistické republiky, že jdeme k socialistickému rozvoji, a já bych byl pro to nazvat se socialistická fronta československého lidu. Nebál bych se udělat tento čin.

Za třetí vytvořit prozatímní českou národní radu. Nevěřím, že jak se scházejí dneska skupinky lidí, že z toho něco bude. Podle mne reprezentativní prozatímní česká národní rada by měla být začátek uvědomovacího procesu v českém národě, oddělit se od všeho, co je mimo socialismus, tuto reprezentativní prozatímní českou národní radu sledovat tak, aby v ní byly všechny pozitivní složky tohoto českého národa, tato reprezentativní česká národní rada by měla hlavní počáteční účel, ničím by nevládla, ale by[la by] postavena před českým národem, že i on má teď nějaké poslání v tomto státě. My musíme Čechy probudit z letargie a sebeuspokojení. Zabýval jsem se v Bukurešti dva roky hlubokým studiem tzv. české otázky, počínaje Havlíčkem přes Masaryka až po dnešek, a chtěl jsem napsat knížku. Já vám řeknu, že skutečně je tu z čeho vycházet, aby si Češi uvědomili, že nemohou v tom Slováci jenom nechat. Musíme vědomí Čechů probudit na internacionálním základě. Aby tato prozatímní česká národní rada, rozněčující toto socialistické vlastenectví nového typu, vstoupila v kontakt se Slovenskou národní radou a aby udělala nějakou manifestační akci, třeba nějakou deklaraci. Já bych se těchto věcí nebál a těmito konkrétními akcemi bych naplnil komunikační prostředky.

Není jasná otázka, jak ve federativním systému bude vypadat KSČ. Jestli vzniknou české země jako rovnoprávná součást jednotné republiky na plné bázi autonomie jako slovenský národ, nevyhne se federalizaci strany, poněvadž bude muset český národní orgán mít odpovídajícího stranického reprezentanta. Budeme muset zřejmě promyslet, jak naši stranu v nových poměrech uspořádat. Co se stane, když vedle ústředního výboru Komunistické strany Slovenska bude ústřední výbor české strany. Podle mého názoru je možno udělat orgán, kam najmenujeme jednoho sekretáře, který se obklopí lidmi, a ať se začne na těchto věcech pracovat. Myslím, že potřebujeme nějaké činy. Vidím to jako konkrétní zabezpečení našeho dalšího postupu kupředu. Nyní bych květnové plénum zaměřil na tyto hlavní politické otázky. Je možno říci, že vstupujeme do předsjezdového období - není třeba udávat termín - velkého období obrody českého a slovenského národa. Předsednictvo strany by mělo vystoupit nejen s programem, ale i říci, jaké jsou organizační přípravy a jak jsou věci rozjety. Myslím, že tyto věci bychom

nyní potřebovali straně říci velmi rychle a začít na nich pracovat. Současně s tímto impulzem by komunisté dostali nějakou novou náplň činnosti. V tom by určitě politické oživení nastalo. Nemusíme říkat termín, do předsjezdového období můžeme vytyčit otázky, které by sjezd měl řešit, ustavit přípravnou komisi sjezdových prací a říci, že ústřední výbor se bude scházet pravidelně a kontrolovat, jak na pracích je postupováno. A celá strana bude tak pod kontrolou, jak se co dělá. Když budeme seriózně pracovat a přitom neztrácet čas a když dáme náš čas s teoretiky dohromady, a já mám už sám řadu lidí, kteří nedočkávkavě čekají, až je pověříme prací na přípravě sjezdu, tak jsme schopni dát straně nový pocit jistoty, že k něčemu jdeme, že vedení strany má pevný cíl. Nemusíme se vracet k dílčí reformě ústředního výboru, který by bylo třeba doplnit a dosáhnout odchodu některých členů z ÚV. A že by to stranu sjednotilo, že přestane boj mezi českými kraji a Slovenskem o sjezd a s. Dubčeka, s tím bychom mohli skoncovat. Slovenští i čeští soudruzi by měli pracovat na společném sjezdu, který by rozhodl o federalizaci, že by tam slovenští soudruzi vnesli, co mají formulováno a čeho si máme vážít, určitou rozvahu a solidnost.

Kriegel: Souhlasím s tím, co řekl soudruh Císař. Mám jen nepatrné připomínky. Nesouhlasím s tím, že jsme v situaci bezprostředního boje o moc v tomto státě. Domnívám se, že nesporně situace je obtížná. Jsme dnes po okresních a krajských konferencích, kterými prošel aktiv asi 65 000 vysoce kvalifikovaných soudruhů. Nesouhlasím s tím - měl jsem možnost mluvit s řadou lidí -, že máme Bezpečnost v plném rozkladu. Bezpečnost není v rozkladu, má jen své obtíže, ale o rozkladu nelze mluvit. Armáda je rozkolísaná, ale není v rozkladu. [Lidové] milice mají své pochybnosti, ale existují. Existuje také velká část členů strany. Musíme si uvědomit, že strana má 1 700 000 členů, že to byla strana v roce 1948, že velkou částí strany jsou lidé, kteří chtěli být a chtějí být užiteční naší straně a že velká část strany při jakémkoli ohrožení naší republiky a moci je mobilizovatelná. Doporučoval bych, když bude chvíle času - v téže budově zde je městský výbor a včera prošla tiskem zpráva, že bylo zvoleno předsednictvo -, abychom pozvali soudruhy z městského výboru, ať nám řeknou, jaká je situace ve městě. Stejně tak bych se nebál vystoupení mládenců na Staroměstském náměstí nebo KAN na 1. máje.

K hodnocení 1. máje. Dovolím si vyslovit nesouhlas s hodnocením 1. máje v Praze. Viděl jsem 1. máj v Praze a vím také, co to je v Praze 1. máje organizovat. Soudruh Vaculík to potvrdí, měli jsme také čtvrt milionu lidí na 1. máje v průvodu. Ale také jsme je organizovali. A když jsme stáli na tribuně, dělalo to dojem pohřební tribuny. Zde jsme to neorganizovali a lidé vydrželi do půl třetí stát, než projdou kolem tribuny. Byla to neobyčejná popularita s. Svobody a s. Dubčeka a politikové by museli být naivní, kdyby se domnívali, že tato popularita není politický kapitál. To byl masový souhlas s politickou linií. Lidé volali »Vydržte, nezklamte nás«, házeli květiny na tribunu. To nikdy nebylo, ten kontakt mezi tribunou a s. Svobodou a s. Dubčekem. Soudruzi kritizují, že to nebyl dělnický element. Ano, dělnický element nebyl organizován. Dříve jsme to organizovali tak, že lidé se sbírali v závodech. Přece jsme viděli obrovskou masu lidí, která šla kolem, a to dobrovolně. Nápadné bylo, že tam byla mládež v tom obrovském průvodu. Daleko větší počet mládeže než jindy, a to bez organizovaného nástupu ze škol. Tento První máj v Praze musíme vysoce hodnotit jako projev souhlasu a podpory politice strany v posledních měsících.

Pokud jde o KAN. Tento KAN je nejednotný. Mluvil jsem s jedním z pracovníků KAN, dal jsem si nejdříve ověřit, co je to za člověka, a lidé, kteří ho znají, ho hodnotí vysoce kladně. Říkal, my máme v Praze 600 lidí. Kolem nich se nabalují lidé. Je pravda, byl to čtverec dobře organizovaný, plný mladých lidí vykřikujících hesla za svobodné volby, za opozici, za demokracii atd. Ale to byl jeden útvar. Nepříjemný pohled byl na ty hippies, ale je zajímavé, že oni seděli celou noc před americkým velvyslanectvím na protest proti válce ve Vietnamu. Čili tato síla, která se nám zdála být negativní, tady je a s takovými silami budeme muset vždycky počítat, že v této zemi jsou, pokud to nepotlačíme, a my to nechceme potlačit, že takové síly zde budou. Že se objevil ten transparent »Učme se, učme se« a místo Lenina tam bylo napsáno T. G. M., viděl jsem to. Celá problematika přehodnocení Masaryka je také problémem. Nelekejme se toho, je třeba hodnotit celý 1. máj v Praze při dnešních organizačních formách, podle mého cítění, jako velmi kladný, jako projev vztahu mas ke straně. Otázkou zůstává, abychom tyto masy neochladili. To je otázka celé politiky. Musíme to mít na zřeteli.

Druhá poznámka. Z diskuse některých soudruhů vysvítá, že nám od ledna mnohé »ulítlo«. To je pravda, mnohé nám ulítlo do živelnosti, ale není pravda, že leden byl příčinou toho všeho.

Hlasy z pléna: Že takto nikdo věc nestavěl.

Kriegel: Dobře, беру to zpět. Já jsem tomu tak původně rozuměl.

Císař: To bylo v jiné souvislosti.

Kriegel: Mluvíme o odpůrcích atd. Pokusil jsem se analyzovat, kdo jsou ti odpůrci. Kromě analýzy, která zde padla, pokud jde o staré třídní skupiny atd., dnes, pokud jde o rozhlas, jistě tam jsou mnozí soudruzi zmateni, mnozí, kteří snad vědomě atd. - ale je tam obrovský kádr našich lidí. Hovořil jsem s mnoha jednotlivými soudruhy. Je jasné, že nikdo nemá na mysli nějaké represivní opatření. Samozřejmě pokud jde o politický přístup, politiké řešení, to budou naplno podporovat. Je třeba s nimi hovořit. Snažit se získat ještě jednou a ještě jednou v rozhovorech s tou - nezlobte se za tento termín - intelektuální elitou. To, co je v Literárních listech, neříkejme, že to jsou všechno odpůrci strany. Mnozí z nich vystupují se zájmem a obavou o stranu. Bylo by potřeba s nimi hovořit - pokud možno dříve než toho 16. května, kdy to má v plánu s. Dubček -, vyslovit otevřeně naše obavy a ujistit je o tom, že nechceme ustupovat.

Složení ústředního výboru. Věřte mi, soudruzi, nemám zájem na nějakém kvaltování na sjezd. Ale mám uši a chodím mezi lidmi. To složení ústředního výboru tak, jak je dnes, je zdrojem obrovských potíží, které máme ve velké části kruhu našich intelektuálních lidí. Všechno se změnilo, jen ústřední výbor zůstává. Tentýž ústřední výbor, který byl iniciátorem toho procesu, ale nebyl to celý ústřední výbor. Je třeba přece jen změny provést. Snad bude malým ventilkem odchod některých soudruhů. Mám určité pochybnosti o kooptování soudruhů. Je třeba být střízliví, podívat se o koho jde, abychom nedělali další chyby.

Pokud jde o mobilizaci, [je třeba] obrátit se na závody a k rolníkům. V tom souhlasím se s. Císařem a nechci to opakovat. Každopádně pokud jde o taktiku strany, realizovat, co je obsaženo ve vládním prohlášení, realizovat pokud jde o základní opatření k rehabilitaci atd. Pak budeme moci předstoupit před veřejnost a nebát se.

Nyní po krajských konferencích je velký nápor do veřejnosti a závodů. Je třeba vysvětlovací kampaně.

Pokud jde o Rudé právo. Pokusil jsem se dnes před naším zasedáním mluvit s některými redaktory. Mám dojem, že to vidíme trochu černěji, než je skutečnost. Mám pochyby, že by se soudruzi chtěli vymknout z vedení strany. Říkají, že pokud jde o vydání té zprávy o zasedání, že byli předmětem kritiky ostatního tisku. Chápu, že nemohou být ničím izolováni od vedení strany. Je jasné, že žádná strana nemůže žádné skupině redaktorů odevzdat svůj tisk.

Pokud jde o rozpracování materiálu k Národní frontě, já jsem schválně v poslední době k otázkám Národní fronty nevystupoval. Jednání jsme vedli značně - se socialistickou stranou, s lidovou stranou, s Ústřední radou odborů, s mládeží a jednání vedeme dál a nechci vystoupit, dokud si neujasníme naši politiku v Národní frontě.

Mlynář: K rozboru situace a analýze, která tady byla prováděna. To, o čem mluvili soudruzi Smrkovský, Černík a Indra velmi precizně, považují za velmi politicky pronikavý a reálný popis skutečnosti. Věci, o nichž mluví s. Indra, odpovídají realitě, ale chtěl bych to připomínkovat, a to někdy i polemicky. Myslím, že je to pouze část skutečnosti, že na některé z těchto bodů je možno se dívat jinak. Kladu jako dotaz, na čem se tady sjednotíme. To, co uváděl s. Kriegel jako dojem, mám také. Pokud by to vypadalo, jako když neplatí některé analýzy faktů a má být dojem, že je všechno v pořádku, s tím bych nesouhlasil.

Začal bych od pojmu, co to jsou protisocialistické síly. Soudruh Slavík včera to tu vymezil v těch třech bodech, že je to nápor proti socialistickým vlastnickým vztahům, odstranění komunistické strany od moci a protisovětské tendence. To je obecně pravda. Ovšem fakt je ještě takový, že protisocialistické síly nabývají konkrétně historické podoby a že nelze vycházet z toho, že pokud se neobjeví heslo »odstranit socialistické výrobní vztahy«, že nemůže mít určitý proces obsahově charakter směřující proti socialistickým silám. Z tohoto hlediska skutečně za protisocialistickou tendenci považují tendenci k

vytvoření opozice mimo Národní frontu, bez ohledu na to, kdo by to začal a co by chtěl, logikou věci by byl doveden k tomu, že jeho politický program, má-li být úspěšný, bude program restaurační, půjde čím dále tím více zpět, až by k této otázce došel. Opozice mimo Národní frontu, domnívám se, je protisocialistická tendence. Obecná teoretická úvaha o možnostech, to jsou jiné věci.

Za druhé se domnívám, že ne přímo protisocialistické, ale řekl bych určité nesocialistické nebo nemarxistické pojetí politického systému zde existuje. Za takovou nesocialistickou tendenci v naší společnosti považuji tendenci ten politický systém formovat jen jako systém politické formální demokracie. Protože politická formální demokracie jako taková vždycky - a tak historicky vznikla - zvýhodňuje sociální menšiny a znemožňuje projev toho přímého masového zájmového tlaku do moci a do mocenské sféry. To je tendence, která je i u teoretiků. Na jedné straně chci dělat něco jako politik a na druhé straně dělám vědecky. V tom svém vlastním týmu tento problém mám. Lidé, kteří se dívají na věc jen z hlediska teoretického modelu, přicházejí s konstrukcí, která jako optimální bere toto, ovšem politicky je to nesocialistická tendence. Buď najdeme model tak, že zkombinuje - a to potřebujeme - i momenty formální politické demokracie, ale ty to nesmějí zmonopolizovat s momenty, které připustí tlak zájmů dělnické třídy do politiky socialistického státu.

Problém, který položil s. Indra jako hlavní, je tedy ten, že analyzoval - a podle mého soudu reálně, politicky pronikavě -, že jsou tu tendence antikomunistické platformy. Souhlasím ve všech bodech, kde takto o tom mluvil. Otázka je, jaká je váha a politické možnosti těchto antikomunistických tendencí, těchto snah odstranit KSČ od moci. Jsou tu třídní opory, o kterých hovořil s. Černík, to znamená, že zde existují fyzicky zbytky [»bývalých«] lidí atd. To je fakt. Může to nabývat spojení s oporami, které nemají třídní charakter. Obecná nespokojenost atd. To se může kumulovat. Soudruh Indra to charakterizoval, že mají svou taktiku zhruba ve třech bodech.

Za prvé, že nechtějí vyvolat konflikty zatím předčasně, za druhé, že se drží zatím v mezích, pokud jde o vztah k Sovětskému svazu, a za třetí, že podporují lednové plénum a s. Dubčeka. Nesouhlasím s tím, že to je nějak zvlášť řízeno. Oni tu taktiku nabývají, koordinace třeba existuje, ale to je jedno. Z jejich hlediska je to tak, jak to říkal s. Indra.

Ale co to znamená z našeho hlediska? Je třeba docenit, že tato taktika antikomunistického proudu je proto, že k této taktice jsou nuceni. A co je k tomu nutí? Když o tom budeme mluvit, když o tom budeme chtít hovořit k tajemníkům strany, tak jsou k tomu nuceni proto, že rozhodující faktor v pohybu je nová socialistická základna a oni si nemohou dovolit, i kdyby subjektivně chtěli, ji překročit. V tom je naše síla, a tu říci, že to je věc, která je důležitá a která vede proti tomu, abychom se zpanikařili.

Tyto meze by antikomunistická reakce mohla překročit a chtěla překročit. Může nastat moment, kdy by tyto síly vystoupit mohly a tady je překročí. Teď jde o to rozebrat se v tom, za jakých podmínek může u nás tento moment nastat. Obecně se domnívám, že tento moment může nastat tehdy, kdyby získaly reálnou politickou naději, že jakási masovější síla než jsou sami se dá získat pro heslo »Socialismus ano, ale bez komunistů«. Kdy by toto mohlo nastat? Kdyby strana narušila vztah důvěry mezi sebou a většinou národa. Proto a v tomto smyslu jsem mluvil o nové většině sociologické. Ale k novým socialistickým silám my tento vztah důvěry si narušit nesmíme. To je zásadní politický problém, kdy bychom mohli sami vytvořit situaci, že k tomuto konfliktu dojde, že konflikt může vypuknout, protože bychom ho mohli vyvolat svojí chybou my, protože jsme silnější a stojíme na momentu důvěry. Moment důvěry je hlavní. Nejde o boj o moc, ale o boj získání většiny národa na pozici udržení důvěry a zabránit tomu, aby většina mohla jít za heslem »Socialismus ano, ale bez komunistů«.

Kdy by se mohlo stát, že bychom důvěru narušili? Za prvé, že bychom ztratili důvěru dělníků, že nové politice nebudou rozumět, že ji nebudou podporovat anebo dokonce, že by vznikly momenty, které ohrožují sociální jistotu. To nakonec se děje. Je zde jeden vážný problém, že nová socialistická soustava v principu vede k tomu, že sociální jistoty na tom, na čem byly vybudovány, musí být postaveny na nový základ.

Druhá otázka je také v tom, a to by se mělo někde otevřeně postavit a posoudit, jestli politická situace dnes nevyžaduje od ekonomiky nějakou chvíli nefedrovat kvalitativní změnu. Oddalují to a jsem si toho vědom. Ale otázka takto nějak stojí a je to politická elementární otázka, kterou bychom jako

samostatnou na základě ekonomických rozborů a fakt posoudit měli. Strana v tomto směru musí mít politické stanovisko. Protože dělat to najednou, to může tento první moment, který může tu krizi vyřešit, opravdu narušit. Třeba ta půjčka, to je jeden z elementů, ale to je otázka složitých vazeb. Velmi brzy by předsednictvo tuto věc mělo posoudit. To je elementární otázka politiky vůči dělnické třídě. Teď jsme se dostali do politické situace, kdy podporu této masy potřebujeme, nemáme-li vytvořit možnost i nástupu antikomunistických tendencí a toho konfliktu. Je otázka zvážit prioritu politiky a ekonomiky. Co si můžeme v současné situaci dovolit.

Za druhé bychom měli napomáhat tomu pochopení, že konfliktní situace mohou nastat, vyhrotit se i kolem otázek zdánlivě drobnějších, ale přesto politicky velmi důležitých, kdybychom vyhrotili znovu konflikt s inteligencí a v tomto smyslu i s mládeží. To je otázka, která u nás nabubřela tím, co se událo v minulosti od zářijového pléna, i kam se to dostalo v obrodném procesu. To si dovolit nemůžeme. To by mohl být druhý rozpor, který by napomohl k tomu, že opozice, která bude mít charakter »socialismus bez komunistů«, získá širší oporu, než může mít.

Třetí věcí je, jestliže bychom vyvolali nějakým svým návrhem dojem, že se nechceme podílet na vládě s nekomunisty. To je principiální otázka platformy akčního programu. Říkám to proto tak výrazně, ne že bych chtěl podezírat soudruhy, kteří toto včera neřekli, že by si to nemysleli, ale až se bude zaujímat stanovisko k situaci, toto tam musí být. To je základní element. Mám shodné názory se soudruhem Indrou i na to, jak on charakterizoval těch několik bodů (možná, že se lze přít o to, jestli Bezpečnost je v rozkladu nebo jen rozkolísaná-, které jsou analogické s Maďarskem. Říkal jsem to i na plénu ÚV ve svém vystoupení. Nezapomínat zase na rozdíly, které tu jsou. Za prvé není rozkol toho typu, jaký byl Rákosi, Gerö, Nagy, a i když je problém nejednoty, nejsou tu ta dvě centra. To se podařilo vyřešit a to je velmi podstatný rozdíl i při té nejednotě ve straně. Když se dělají analogie, je třeba počítat nejen s tím, co říkal s. Biľak nebo kdo, že se někde říká, že Dubček je československý Nagy. Dubček není ani Nagy, ani Rákosi. Není problém, že se může objevit Nagy teoreticky, ale ty protiklady. Musíme to udržet tak, aby toto řešení nešlo k tomu, že se dostaneme do tohoto typu nejednoty.

Za druhé rozdíl je v důvěře, kterou pořád masově máme. V Maďarsku v roce 1956 byla jiná situace, i ekonomická situace byla horší, přímé otřesení, s řadou momentů národnostních atd., to, jak v Maďarsku vznikala lidová demokracie a jak u nás apod. Hlavní věc podle mého soudu je znemožnit opozici, která směřuje k odstranění KSČ od moci, aby získala možnost sjednotit se pod heslem »socialismus bez KSČ«, nebo ať to vyslovují tak nebo jinak, může být mnoho odstínů. To znamená to hlavní pro stranu a její vedoucí pozici, vidím dneska to, nedělat žádný krok, který by to této opozici umožnil. Kdybychom to udělali, zbývá východisko hájit naši moc násilím, mluvil o tom s. Lenárt, všichni to nakonec uděláme, ale bude to tragédie.

Několik návrhů, které jsou, zda jsme jednotni v tom, na jaké platformě to řešit. Domnívám se, že vytvoření opoziční politické instituce je možné pod koncepcí Národní fronty. Nechci to rozvádět, mluvila o tom řada lidí, jak to máme v akčním programu. Je ovšem předpokladem a mělo by se to udělat rychle, aby předsednictvo v některých těchto věcech zařídilo, aby to nebyly jen monology. Co komu uložíme, je třeba rychle formulovat politickou platformu Národní fronty. Ne dělat ten program přímo. V podstatě vzít to z ústavních zásad, politickou platformu Národní fronty, někde to vyhlásit a dát tu myšlenku - nevím, jak to s. Císař myslel, lidovci buď na to půjdou, že je to socialistická základna, budou na to muset jít, obavy bych tady neměl, ale jsem rozhodně proti myšlence, že uvnitř Národní fronty by měl být určitý blok.

Císař: Přeměnit to celé na socialistickou...

Mlynář: Nepřejmenovával bych to, [nedoporučuji] říkat tomu socialistická Národní fronta, ale mít tu politickou platformu. Může to být stručné, může to být dokument na tři stránky, ale musí ho Národní fronta přijmout a politické strany, jejich vedení, existujících stran, to musí zakotvit.

Za druhé myslím, že by v té Národní frontě neměli být, je to i názor ostatních, například chovatelé drobného zvířectva, ti tam nepatří, nemůžeme to na té bázi budovat, také žádný politický význam tyto organizace nemají, jsou to úzce zájmové spolky, které je možno pustit mimo. Vypustit je, dát tam politické strany, které existují. Dát tam organizace, které existují, ROH, ČSM, protože jako existuje,

a když nebude, pak tu federaci, ale rozhodně mimo ROH, zemědělce a snad svaz žen jít cestou nepouštět tam Junáka apod., ale až tu federaci. Když chtějí mít politický vliv, nutit je k tomu, že nemůže být kandidátem za skauty, ale za mládež ano. Nutit je do té federace.

Nesouhlasím s nápadem, že složkou Národní fronty má být svaz spisovatelů, svaz výtvarníků, hudebních skladatelů, Jednota právníků atd. Musí být střešová organizace, která už potom také představuje něco jiného. To neznamená roztržít to. Ať jsou to organizace sdružující naši inteligenci, ať se dohodnou, budou mít reprezentaci v Národní frontě. To znamená, že tam nebude jen platforma taková, jakou má svaz spisovatelů jako úzká skupina inteligence. Tam bude sedět někdo z techniků, někdo z lékařů, někdo z Jednoty právníků, ze svazu vědeckých pracovníků, ti všichni do toho patří.

Za třetí, co myslím, v Národní frontě je třeba říci, že tato NF - takto bych to chápal - neuzavřít NF možnosti, že přijme do sebe nově vzniklou organizaci, která chce usilovat o politický vliv. Navrhoval bych toto řešení zákonem, šlo by to. Spolkovým zákonem stanovit, že spolkové organizace, které chtějí vyvíjet politickou činnost a chtějí mít své zástupce ve volbách do státních a politických orgánů, musí být na platformě Národní fronty, a o tom rozhoduje Národní fronta. Ve spojení s NF mít možnost odvolání k Národnímu shromáždění. A pak vzít Klub angažovaných nestraníků. Byl jsem tam předhoben jako zástupce KSČ, byli tam i zástupci ostatních stran. Bylo jich tam přes 600. Viděl jsem, co to je. To je organizace, kde byly určité antikomunistické hlasy. Je to organizace, kde toto tam nepřevládlo, zčásti tam jsou studenti, zčásti je tam inteligence, někteří jsou i ti vyakčnění, je tam i spousta těch s tím kádrovým stropem. Těm lidem ani tolik nejde o tu - ale o tento problém. Udělal bych z toho jednání v Národní frontě. Oni přímo dali otázku, zdali je možné, aby se z nich vyvinula síla typu politické strany. Řekl jsem, že je to možné u nás, pokud by šli na platformu Národní fronty a stali se její složkou, což oni ve většině odtleskali. Pak si nemohou říkat nestraníci, ať je z nich složka Národní fronty, pak budou mít demokratický klub a budou mít nejvýše dva poslance v parlamentu. To pokud jde o ten KAN. Tato cesta by se mi zdála nejschůdnější.

Ke Klubu 231. To musí zaniknout, jakmile se vyřeší otázky rehabilitace. Ve spolkovém zákoně musí být ustanovení, že se spolek založí, když se podepíše 500 lidí a ti musí mít nějaké vlastnosti. Pochybují, že všichni budou rehabilitováni. Ovšem udělat to opatrně. To je věc, která tiše musí zaniknout.

Stručně k otázkám vlivu na prostředky masového působení. Deklarujeme všichni, že je to pravda, ale konkrétně jak to udělat, to zde zaznělo málo. Navrhoval jsem s Černíkovi koncepci správní rady atd.

Myslím, že konkrétně na dnešním předsednictvu mělo by se uložit, kdy, kdo, kde svolá vydavatele, šéfredaktory, projedná to s nimi. Neměl by to být jedinec, měla by to být skupina lidí z předsednictva a sekretariátu. Zajistit výměnu některých šéfredaktorů v rozhlasu, někdo mluvil o s. Markovi, neznám ho, nic proti němu nemám. Dejme nové lidi na ta místa.

Potom bych udělal takovou věc, že bych svolal několik publicistů, na kterých to stojí, je jich dohromady asi dvacet, s nimi bych v určité skupině s členy předsednictva to udělal celodenně nebo půldruh denně, tam se musí k něčemu dospět, když jsou členy strany. Dospět k určitým dohodám. Je otázka, když někdo poruší dohodu, musí to mít nějaký dopad z hlediska disciplíny, protože je to otázka politické kázně ve straně.

Když to uděláme, myslím, že problém Literárních listů tím zůstane nevyřešen, neidealizujme si situaci. Souhlasím s tím, co říkal s. Slavík, je tam celá řada takových lidí. Jeví se mi to spíš tak, že nejen tento týdeník, ale dokonce Lidovky jako deník s přílohou týdeník a s Hostem do domu jako měsíčníkem, to je pravý tiskový koncern, který je na své autonomní bázi a který tím způsobem těžko ovládneme.

Smrkovský: Je to politická strana.

Mlynář: Je fakt, že problém vytyčení platformy opoziční strany, když odmyslíme Svitáka jako individuum, které je politickým exhibicionistou od té doby, co ho znám, Student, kam on píše, kde publikuje, to je koncern, to je platforma. Ta myšlenka, že opozice v Národní frontě nestačí, je tam fedrována programově. Je programově rozvíjena. Každý je tam napadán. Já jsem byl dvakrát napadnut, když jsem mluvil o masovém vlivu, že je to fašismus v Národní frontě, že je to podvod a kdesi cosi.

To nevyřešíme asi těmito prostředky a je třeba promyslet, co s tím. Jednak ten koncern zatím ještě nevznikl, pořád je to hypotéza, poradit se, zda vůbec musí vzniknout v této koncepci.

Za druhé podle mého soudu, nevím, ale takticko-politické hledisko mne vede k úvaze, zda my jako strana bychom ve svazu spisovatelů neměli podporovat spíš dezintegrační tendence, které ve svazu jsou. Ať se poperou, komu má patřit papír, každý bude mít kousek. Podpořil bych dezintegrační tendence. Ať mají skupinové časopisy.

Finanční základna, to je otázka fondu, o tom oni nikdy nemluví, ale to je obrovský parazitismus ze strany svazu spisovatelů. Do fondu platí kdekdo, [kdo] něco napíše, ve fondu je 320 spisovatelů, také mně se to stává, každému, kdo publikuje, i vědeckým pracovníkům. Novináři si už něco vyboxovali mimo. Až svaz vědeckých pracovníků, který odvádí za vědecké publikace obrovské částky jako literární daň, dosáhne, že to bude patřit jim a ne spisovatelům, projeví se věci trochu jinak. Ale někdo na to musí sednout a trochu to promyslet.

To jsou typické otázky vnitrostranicky důvěrné, ale něco s tím je třeba udělat. Nedělejme si iluze, že to půjde přesvědčováním, protože to není pravda.

O Rudém právu se tu mluvilo, to nechci opakovat. Otázka politického týdeníku je věcí aktuální. To nechce nic jiného než jedno konkrétní rozhodnutí, že to od toho a toho data chceme dělat. Kdekomu se to povolilo, jenom partaj to nemá. To by měl být politický týdeník, kde se dělají politické rozbory. To bude čist stranický aktiv, politicky myslící lidé. Něco takového, co dělal Peroutka v Přítomnosti, co dělal v Labour Party [New] Statesman, kdy si partaj vytváří politickou linii. Pak má být Nová mysl jako teoretický marxistický časopis. Tam má být ta otázka předstihu a tak. Ten teoretický žurnál strany není sborníkem instruktážních materiálů, aby to nevyvolalo dezorientaci. Jsem pro všechny připomínky, které vyzněly v to, že je třeba zajistit, aby zazněl hlas závodů přes tisk a rozhlas. Udělejme na Staroměstském náměstí shromáždění ze závodů, ať tam promluví soudruh Dubček, ať to vysílají rozhlas a televize. Udělejme takové besedy na závodech, jako se to udělalo ve [Sjezdovém] paláci. To znemožní vyhocení tohoto procesu.

Podporuji návrhy s. Císaře, pokud vyznívají v to, že by se mělo udělat něco provizorního s těmi českými orgány, protože je fakt, že ta federace má mít nějakou politickou přípravu. Myslím si, že by měly být řečeny na květnovém plénu ty formy, jak začít dělat akční programy dole ve straně, v okresních výborech až po základní organizace. Tomu přikládám velký význam, aby si sami začali vytvářet programy pro své problémy.

Poslední poznámku. Plně podporuji to, že jestliže nejsme pro to srůstání, že jestliže z toho vyjdeme, máme právo, ale i povinnost toho vnitrostranického života, že to nesmí být pod tlakem publicity. Musíme mít vlastní vnitrostranický život a taktiku. Po květnovém plénu je třeba komunistům vysvětlovat, jaká je taktika strany, že se bráníme vzniku antikomunistické opozice. Vysvětlovat to jako takticky nutná opatření, ne jako změnu kurzu. Že nová linie je buď a nebo, to musíme udržet a říkat v tomto smyslu úplnou pravdu, jak to říkal Lenin - když NEP, tak ustupujeme od toho a toho. Proč nemůžeme v řadě věcí to vnitrostranicky znovu zavést. Aby strana nezačala vést boj jen proti jedné frontě, řekli by, že se to zase otočí. Jsou to reflexy, působí automaticky, aktiv, který je vypjatý do krajností, pod tlakem, když mu to řekneme jednostranně, pochopí - aha, tak je to, je konec a nyní to půjde po staru. To aby se nám nestalo za žádnou cenu, protože by to vyvolalo konflikty a krizi.

Černík: Mám jenom pár poznámek, protože musím bohužel odejít. Myslím, že bychom patrně mohli ještě pokračovat, protože námětů do diskuse je hodně. Tato neformální diskuse by přinesla hodně pro naši práci.

K té části, kdy jsem vystoupil - v té první části mého vystoupení šlo o pozitivní rozvíjení našeho demokratického procesu. To je to hlavní, čemu má vláda věnovat pozornost. Při projednávání těchto případů to vypadá tak, jako bychom nestáli na platformě, že jsme měli vést nyní boj proti extrémním silám, které se začínají formovat a mohou přejít v politickou opozici. Byl bych nerad, abych byl obviněn, že vidím nějakou jednoznačnou tendenci, že bychom nyní měli svá opatření orientovat tím směrem a použít administrativních předlednových forem v práci strany. Myslím, že takhle bychom neměli mezi sebou diskutovat. Je třeba vidět reálné cíle. Neunášet se ani nějakým opíjením demokratizačního procesu v Československu a zastírat si nebezpečí, které tu v zemi hrozí, ale je třeba, aby bylo vytyčeno hlavní hledisko napětí a proti němu aby byl veden útok a hlavní boj naší strany. Každý politik musí být reálný.

Nebudme naivními politiky a neříkejme si, že bychom neviděli, že se nám před očima začíná formovat určitá síla a že její úspěch bude o to větší, o co slabší bude práce strany a výsledky naší činnosti, o co nebudeme správněji orientovat činnost mas na základní otázky dneška a nezačneme se zlepšenou prací strany, abychom stáli na pozicích strany a většiny národa. Musíme jít za novým kurzem práce strany i politického boje a získat většinu národa pro politiku strany. Metodou může být politický boj a nic jiného. Nevkládejme si do úst nějaké věci, že tady chceme používat jiných prostředků. Pak musíme všechny akce nyní načasovat tak, abychom vystoupili s programem, který konkrétně řekne straně i masám, z čeho se naše konsolidační strana skládá. Jestli zůstaneme u programových prohlášení typu akčního programu, pak nám lidé nebudou rozumět. Já jsem říkal jednoznačně, že nyní vedle jasného stanoviska k současné politické situaci, ve které máme ozřejmit hlavní tendence vývoje od lednového zasedání ÚV, názorů těch protisocialistických proudů a určitých okrajových sil, které se začínají formovat, že musíme udělat východiska pro práci, že musíme jasně formulovat politiku Národní fronty, to je, soudruzi, základní požadavek. To je prvořadá věc. Souhlasím s tím, že to nemá být nějaký velký dokument, ale my musíme říci, co to je politika Národní fronty v nových podmínkách. Já jsem doslova říkal, že bychom měli v usnesení ústředního výboru dát pokyn komunistům, jak mají v nových podmínkách Národní fronty pracovat. Živá politika, my ji nemůžeme dělat strnule. Je tu nová politická realita, my musíme také pružně politikou každodenně odpovídat na otázky dneška. Jestliže budeme vyhlašovat jenom deklarace a celá politika strany nebude živá na každém stupni řízení, tak rozhodně dojdeme k vážným konfliktům. Myslím dokonce a jsem pro myšlenku, abychom na bázi určitého programu Národní fronty začali sjednocovat síly odshora. Soudruzi, od vesnic, od závodů formovat Národní frontu jako socialistickou organizaci pracujících na okresních sjezdech, na krajských sjezdech, případně vyústit v nějaký sjezd Národní fronty Československa, kde budeme od nejnižších článků jasně vykládat, o jakou politickou sílu tady v Národní frontě jde, jaký program ona má mít, jakými metodami bude pracovat a jak komunisté mají dělat, jestliže tento proces neuděláme kampaní a budeme skutečně o Národní frontu bojovat, budeme to muset vyjádřit i v kádrovém stropu, pak nám to vyrostě nahoru jako pozitivní prosocialistický proud.

Ale nestačí to vyhlašovat jenom z centra. Nýbrž, prosím vás, v tříbení a sjednocování prosocialistických sil se musí komunisté velice angažovat. Tak se pro ty síly, které se chtějí dnes angažovat, musí dát prostor. Já jsem říkal, že jsem se zabýval myšlenkou, že ta naše Národní fronta v tom pojetí poúnorovém se přežila, že bychom to měli nazývat nějak jinak, jako socialistický svaz pracujících nebo socialistická fronta pracujících, ale myslím, že by to mohlo vyrůst jako výsledek toho hnutí zespodu. Čili jestliže strana v jiných podmínkách chce organizovat s novým socialistickým kurzem, tak politika Národní fronty je tu nejcitlivějším článkem a zkušebním kamenem naší upřímnosti k bezpartijním masám, ale i určitým zkušebním kamenem naší dovednosti v nových podmínkách se správně orientovat. Myslím, že bude třeba udělat, jak jsem tu mluvil již o těch týmech ústředního výboru, u orgánů strany, kde bychom měli ten brain trust organizovat. Ale společně s praktiky koordinovat, abychom dávali odpověď na aktuální otázky dneška. Čili jde o všechno. Ale prosím vás, zůstaňme přitom realisty a podívejme se pravdě do očí a dívejme se na situaci, že se nám začíná vytvářet, abychom nebyli političtí naivkové. Protože ta situace se socialismem nejen v Československu, ale i v celonárodním měřítku není růžová. Imperialismus čeká na své cíle. Je otázka, jestli to je přání, nakolik je to záležitost nereálných zkušeností. Tento fakt tady existuje. Já jsem řekl, že nejsou fakta o tom, že je [to] organizované. Já mám dojem, že je to organizované. Soudruhu Slavíku, nedávejme to slovo »jistě«, výslovně dejme, že jde o použití předlednových metod. Nejde o takovouto charakteristiku situace. Vždyť to je až nápadné, co se v poslední době, za těch posledních šest týdnů děje. Má to gradaci v určitých aspektech. To si nezastírejme.

Soudruh Slavík říká, že je lepší situace než před lednem. V čem je lepší, to neříká. To nejde srovnat, to je úplně jiná kvalita a tato jiná kvalita vyžaduje jinou práci strany. V tom je celá záležitost a předmět sporu by neměl být o to, jestli před lednem nebo teď, ale předmět sporu by měl být v tom, jakou linii rozvíjet, aby to vytvořilo situaci ve prospěch socialistických cílů. A já jsem jednoznačně pro rozvíjení pozitivních stránek výsledků lednového zasedání ústředního výboru. Nezastírám, že tu existuje reálné nebezpečí, že strana, když nebude informovat reálnými fakty a nebude čelit vzrůstajícímu nebezpečí, že za určitých okolností v daném okamžiku přerůstá v otevřený boj. Musíme se podívat tomu

do očí. Podívejme se a řekněme si o té záležitosti masových prostředků. Prosím vás, když budu pokračovat soustavně a stupňovaně v tendenci soustavně udávat práci strany, soustavně diskreditovat od nejširších vrstev pracujících, funkcionářů strany, pak můžeme o tom vykládat sto roků, o socialismu a jeho myšlenkách.

Smrkovský: To bychom to vykládali tak do podzimu a pak už ne.

Černík: Jestli necháme rozhlas a to jeho postavení, to nebude dobré. Já vím, že toto nechce ani soudruh Slavík.

Dubček: My máme informace o faktech. Nemůžeme vidět všechno černě, nemůžeme dvacet let práce shodit. O tom máme v informacích a ve stanoviscích. Není správné, když celá tíha těch starostí strany a těch představ padá na hlavu celé strany a všeho lidu, kteří z toho mají depresi. Proč to je? Já jsem pětkrát týdně na schůzích, na vystoupení v Brně, Bratislavě, Praze atd., říkají to i jiní soudruzi, ale to je všechno málo, ale dokonce s. Indra říkal, že když je doma a cítí tu tíhu, takové oficiální jednoznačné stanovisko zapadne a zřejmě to všechno takto depresivně působí na lidi.

Černík: Čili o tuto základní podmínku jde, abychom si přes tyto masové [sdělovací] prostředky tu politickou opozici nezorganizovali. Připouštím, že snad není z jednoho místa řízena, že to jsou zatím některé skupiny, které se hledají, ale mohou se v určitém okamžiku sejít, a souhlasím s tím, že máme snad to štěstí, že zatím nemají tak výrazného opozičního politika, který by to mohl sjednocovat, ale který může vyrůst a stane se protiváhou proti Dubčekovi. Tak já tomu nevěřím, ale prosím vás, nebuďme zase v tomto směru příliš důvěřiví.

Nevím, jestli to všechno zvládneme ve vládě najednou, ČTK, rozhlas i televizi. To nejde s těmi kádry, tam to budeme muset dělat přes určitá kádrová opatření, ale doporučuji, abychom se v příštím týdnu sešli se šéfredaktory, kde jim vyložíme politickou situaci v zemi, jaká my vidíme východiska, jaké je reálné nebezpečí a požádat je o podporu naší politiky. Oni neznají politickou situaci v zemi a neznají síly, které se formují zprava nebo zleva. Jenom kdyby někdo vyslychal to, co tady projednáváme, tak by jistě došel k závěru, že to není projev jednoty. Až nyní v závěru se dostáváme na nějaké společné ohodnocení situace.

V rozhlasu si myslím, že tam budeme muset Marka vyměnit, musíme, já tam doporučuji třeba Chňoupka, jestli je to vůbec schůdné.

Slavík: Soudruzi, myslím, že to je stejné, tam se mluví, soudruhu Černíku, o Zdeňku Hejzlarovi.

Dubček: Zná politickou situaci v zemi, aby to mohl řídit? Tam by bylo třeba ústředního výboru strany.

Kolder: Hejzlar je bez zaměstnání půl roku.

Císař: Tam mu nabízeli tajemníka v Plzni nebo mohl jít do zahraničí, ale nakonec mi řekl, že si najde něco sám.

Černík: Chtěl bych vysvětlit své stanovisko, ještě jsem chtěl reagovat na záležitosti v Polsku. Teď to musíme projednávat ve vládě. Poláci byli za mnou a mají zdokumentováno, co se od února v našich novinách o Polsku napsalo. Když jsem to četl, bylo mi stydno, že v socialistické zemi je takový sprostý, vulgární útok na polské přátele.

Dubček: Je třeba se podívat na to, kdo to dělá, a vyvodit z toho důsledky.

Černík: Když to necháme v takových podmínkách, co budeme dělat? Na druhé straně Poláci však o nás nepíší, oni mají usnesení, že nesmějí o Československu nic napsat. Jaká je však situace, když přijde 500 studentů před polské velvyslanectví a vykřikují různá hesla, jako například »Gomułka je vůl«. Promítněme si to opačně, když se to udělá ve Varšavě o Dubčekovi a o tom, co bude v Praze. My jsme odpovědní jako komunisté za vývoj v Československu. Toto se týká našich internacionálních styků. Takovýto způsob o tom nesvědčí, o dobrých vztazích, a měli bychom k tomu zaujmout své stanovisko.

Dubček: Měl jsem rozhovor se šéfredaktory, ale šlo to dál, je to normální? Mají zájem o to, aby se rozbily věci.

Mám takovou poznámku k soudruhovi Černíkovi k tomu, abychom se opírali o naše zasedání předsednictva a usnesení předsednictva z minulého týdne. Dnes jsi vzal některá opatření, která se ještě musí zformulovat. Jsou to opatření o rozhlasu, televizi, ČTK, a bylo by třeba promyslet to, o čem jsi

hovořil. Kdybys tam dal konkrétní úkoly, pokyny a stanoviska. Možná, že by to přece jenom stálo za to, že když nějaká organizace, klub nebo spolek, dokud nejsou registrovány a [není] dán souhlas, že [je] to nutno považovat [za činnost] mimo oficiální souhlas. Potom by to bylo dále na odpovědnosti některého soudruha ČTK nebo televize, proč dovolují propagaci těmto spolkům a klubům, které ještě nejsou registrované, a pak by nebylo daleko od toho, kdyby se to zformovalo. Dokud není provedena registrace orgánu s politickou platformou, dotud by se to nemělo v našich prostředcích stát a prezentovat. Pak by tu mohly dělat politickou práci.

Když nebudeme mít k těm jednotlivým problémům nějaké stanovisko, pevnou závaznou normu v postupu, tak by osvětové besedy a osvětáři při ONV na okresech a agitátoři mohli být jakkoliv instruováni, když to nebudeme mít opodstatněné...

Černík: Existuje zákon z roku 1951, který tady platí, že každý spolek, který žádá o ustavení, musí žádat v kraji, na ministerstvu vnitra, a nic se na něm neměnilo, KNV jsou na to upozorněny, týká se to toho KAN a K 231. Podle žádostí, které byly předloženy u s. Smrkovského v Národním shromáždění, s. Smrkovský vyhlásil, že dokud nebude žádný jiný zákon platit, platí tyto předpisy.

Smrkovský: Přičemž to žádné noviny ani rozhlas, ani televize, dokonce ani Rudé právo neotisklo.

Dubček: K registraci novin. Myslím, že by měla platit nějaká zásada, že by se neměly obnovovat staré názvy novin z období předmnichovské buržoazní republiky nebo okupace, že tu jde o něco nového, tak nějaká zásada by měla platit a akceptovat ji a podle ní se potom řídit. Já bych prosil soudruha Galušku a s. Černíka...

Černík: Netýká se to Literárních novin, my jsme je potom převedli na Literární listy, na týdeník. My jsme se domluvili se soudruhem Císařem, že pozve ty soudruhy, aby předložili politickou platformu, a že to dáme do předsednictva strany a domluvíme se, jaké stanovisko zaujmeme.

Dubček: Soudruhu Císaři, tuto informaci, kterou soudruh Smrkovský přednesl, a to je i stanovisko, jak se má postupovat při registraci novin, je třeba upozornit redaktory těch všech institucí, aby toto věděli, že dokud to není zaregistrováno, dotud není možno dělat i určitou propagandu, a potom abych já nebo někdo jiný proti tomu musel vystupovat. Potom máme možnost si o tom pohovořit na stranické půdě, o dodržování určitého zákona, a mohou si stěžovat podle zákona, když nebudou dodržovat některé ty věci, tak by bylo třeba s některými soudruhy osvětářsky hovořit.

Pokud jde o K 231, jak se v Ostravě usnesli, nevím na čem, tak to hned do celé republiky roztroubíme, jako by se o tom usnesla strana nebo vláda.

Voleník: Ještě takovou myšlenku, že se neorganizují síly. Podívejte se, schází se spousta různých lidí. Jednou se sejdou v tom hotelu, podruhé v tom. Shodou okolností nám to dopadlo dobře, že tam máme člena KV, kterého považují za progresivního, a má to být opoziční strana uvnitř strany. Je to generál Bedřich, náčelník [krajské vojenské] správy, který chodí mezi ně. Dostal takovou důvěru, že ho pověřili, aby byl detašovaným předsedou přípravného výboru. Má to být nějaká skupina, která má být jádrem opoziční strany uvnitř komunistické strany. Soudruh Císař mi tady říká, že existují různé kroužky a skupiny a scházejí se.

Císař: Ty už mají program.

Voleník: Nemají program, ale vědí, co chtějí. Myslím, že to není jenom v krajích. To je kontaktováno s Prahou, jak zjistil soudruh Bedřich, a Praha je kontaktována na nějakého člověka, jehož jméno neznáme, je to na Londýn. Nedělejme si iluze, že je to růžové. Vlivy naší emigrace zde jsou a od nás směrem na Sovětský svaz, na Polsko atd. Co to všechno může způsobit? Domnívám se, že stav je velmi vážný. Jde o to, jak nyní rychle my jako strana předstoupíme před naše komunisty a co jim řekneme, co od nich budeme chtít, jak je postavit na nohy.

Myslím a souhlasím s tím, že nebude správné pro příště, aby na plenárním zasedání ústředního výboru strany byla dána taková možnost masovým komunikačním prostředkům, aby si tam chodili jako na lednovém plénu ústředního výboru. To bylo horší, než když tam seděl Plojhar a Neuman. Aktiv na to reagoval takto: Čím jste nás jako komunisty vyzbrojili před veřejností? A jak nám bylo, referentům, když jsme referovali o plénu ústředního výboru. Kolik soudruhů, kteří se řídili osnovou, shořelo? Pokud si to někdo nesrovnal a neseřadil, jak by se na to mělo jít, tak byl vedle. To je další připomínka.

Poslední připomínka. My chystáme zítra československo-polské setkání v našem Českém Těšíně. Před dvěma lety bylo tisíciletí Polska, tam byla dohoda, že k 50. výročí naší republiky, při oslavách osvobození by se taková akce měla udělat u nás. Chceme toho využít bez jakéhokoli vměšování se nás do polských poměrů a zase ze strany Poláků do našich poměrů. Chceme, aby to bylo vedeno v duchu proletářského internacionalismu, abychom ukázali, jakou cestou i v mezinárodních vztazích jít. Nám jde hlavně o vztahy mezi komunistickými stranami, jak by to mělo být. Jak se nám to podaří, dělejme všechno pro to, aby to vyznělo dost manifestačně, jednotně, aby to pomohlo zlepšení vztahů, které v současné době jsou velmi napjaté. Co říká soudruh Dubček nebo Černík správně, řeknu vám, že Poláci mají takovou evidenci, že jsme byli všichni překvapeni. Co, kdo, kde, kdy napsal, řekl, co kdo publikoval. To chci jenom potvrdit.

Přimlouvám se za to, aby skutečně se dnes předsednictvo na příslušných závěrech sjednotilo, aby s nimi mohl soudruh Dubček na poradě sekretářů vystoupit. Nečekejme až na ústřední výbor v květnu, ale dejme jim takovou jistotu a na květnovém plénu ústředního výboru musíme jít okamžitě do akce. Lehké to nebude ani v tisku, ani v rozhlasu, ani v televizi, ale když půjdeme k akci, musíme většinu získat. Ta tam je a jenom je třeba říci: Tak konec, když chceš dělat proti partaji opozici, běž to dělat někam jinam.

Smrkovský: Velmi stručně. Bezezbytku - a to jsem zdůraznil - stojím za politikou, kterou jsme nastoupili v lednu, v dubnu atd. Budu se za to bít. Ovšem musíme mluvit tak, aby nám národ rozuměl. Když člověk má mluvit o akčním programu, musí si to znovu zpracovat atd. Stojím jednoznačně za politikou strany. Současně říkám, že zatímco my demokratizujeme nebo chceme demokratizovat, pokud jde o řízení naší společnosti, na druhé straně se formují síly antikomunistické, antisocialistické a mají k dispozici plně to, co už ani my nemáme. Mají k dispozici veřejné sdělovací prostředky, tisk, televizi, rozhlas. Už ani já jim nejsem dost dobrý. To říkám jen proto, že jsem k nim měl vřelý vztah a oni ke mně. Už dnes cenzurují můj projev v Národním shromáždění, tak že nikde nebyl. A ty ostatní síly to mají všechno k dispozici. Jestliže bude pokračovat frontální útok na všechno, co je spojeno se jménem strany, jestliže bude pokračovat frontální útok na celých dvacet let, aniž se bude diferencovat, za tři čtyři měsíce strana nebude už mít věci v rukou. Jestliže máme dnes v parlamentu 220 komunistických poslanců a ti druzí dohromady 80, vsadím celý svůj život na to, že si na podzim vynutí volby, že přinejmenším o 100 % získají na svých pozicích a komunisté budou v parlamentu v menšině. To je pak také vláda, to je potom všechno.

Ten moment, kdy se o tomto rozhoduje, je teď. Bije hodina dvanáctá. Oldřich Černík bude mít horké chvíle a my všichni, abychom zpacifikovali tu frontu novin, rozhlasu a televize, aby si dali říci a přestali objektivně sloužit těm protisocialistickým cílům, objektivně ve svých koncích kontrarevoluci. Řekl jsem toto slovo vědomě, abychom věděli, o čem je řeč. Toto své stanovisko uvádím s tím, že je potřeba rychle dělat ta opatření, jak jsme o tom mluvili, tisk, rozhlas, televize na straně jedné a na straně druhé směrem k dělnické třídě, k fabrikám, těm to říci naplno, k Bezpečnosti, k armádě a samozřejmě ke straně. Čili v těchto věcech aby nám bylo naprosto jasno. To není v rozporu s tím, co zde vykládal s. Mlynář, s. Císař atd., co dělat v tom pozitivním. S tím souhlasím. Ale tyto záruky si musíme zabezpečit, protože my v této zemi moc z rukou nevydáme, strana se nebude s nikým dohadovat, jestli je nebo není vedoucí silou. Byli jsme a jsme a tuto pozici si musíme zajistit. A z této pozice uskutečnit obrovský projekt demokratizace, humanizace atd., jak jsme si řekli v lednu. Ale to neznamená, že vydáme moc, kterou jsme získali revolucí, ze svých rukou, abychom dobrovolně jednou nastavili krky, aby nám je někdo odřízl. V této věci je ohromná záloha, kde máme ještě v této chvíli rezervy, to je naše dělnická třída, to jsou naše fabriky atd.

Špaček: Mě k tomu přinutila poznámka soudruha Koldra, pokud jde o nejednotu. Myslím, že to není tak zlé s nejednotou ve východiscích v ÚV. Shodli jsme se, že jde o novou etapu krize, pro kterou jedním z charakteristických rysů je počátek pokusů o formování protisocialistické opozice. Ono to není nic divného. Nemusí to být ani nijak řízeno. Je to logický vývoj. [Tyto] síly po určitou dobu skutečně nevěřily, že to myslíme upřímně a že může jít jen o výměnu osob. V předcházející etapě nechyběly pokusy zkušební. Není nic divného, když v nové etapě dochází skutečně k pokusům o konstituování těchto sil, a v tom myslím, že si rozumíme, že musíme vést proti nim politický úder. Shodli jsme se, že

proti tisku, rozhlasu a televizi nepůjdeme cestou cenzury, ale že půjdeme cestou jak po linii vlády, tak po linii komunistů, otevřít oči na změnu situace. Podle mého názoru při tom všem hlavní je to, politické opozici brát možnost, aby získala základnu. To je naše pozitivní politika, naše rozhodné řešení. Víte, že jsme se několikrát v předsednictvu před dubnovým plénem střetli o nerozhodnost naší politiky. O nerozhodnost naší politiky, polovičatost, že se musí měnit naše opatření, že to je boj a že to potřebuje neustále novou politiku. To jsem sledoval, když jsem říkal, že je třeba na základní otázky dávat co nejrychleji odpověď. Víím, že některé jsou složité. Celý politický systém propracovat do příštího pléna, to bude těžké, to tak do příštího sjezdu strany. Ale z dnešního hlediska v politice vůči Národní frontě, ROH, mládeži některé tyto otázky, které vyslovují nejsložitější situaci, bychom měli komplexně promyslet. Doporučoval bych nečekat na příští předsednictvo a potom předložit souhrnné opatření. Ale jsem pro to pověřit sekretariát, aby na základě naší dvoudenní diskuse všechno pozitivní vybral a seřadil do taktického plánu, aby se mohly tajemníkům říci základní taktické plány, abychom to mohli začít realizovat. Shodujeme se v tom, že tu nemůže jít o nějaký starý úder, jak jsme ho chápali v dřívějším smyslu. Ale jde skutečně o to brát opozičním silám základnu tím, že na základní požadavky budeme odpovídat a dávat prostor k řešení a že nebudeme nechávat, aby prostor k řešení dával někdo jiný.

Rigo: V podstatnějších otázkách hodnocení současné situace se předsednictvo shodlo. Byly určité jiné názory v menších věcech, pokud jde o členy předsednictva, např. s. Kriegel, nebo z přizvaných soudruhů mohou být určité výhrady k názorům s. Slavíka a částečně s. Císaře. To znamená, že předsednictvo jako celek je jednotné v názorech na hodnocení současné situace. Odvoláváme se jeden na druhého, abychom pochopili, proto prosím, abyste pochopili mne a s. Voleníka, když o tom hovoříme, že to říkáme zdola, že zde zřejmě něco existuje a není to vyfantazírováno, že žijeme s určitými zdroji informací. To je třeba respektovat.

Domnívám se, že s. Císař to formuluje chybně, jestliže říká, že dělnická třída pomaleji chápe než ostatní (má asi na mysli teoretické, ideologické a jiné pracovníky) a že je zdrženlivější než ostatní. Zdrženlivější v projevech je proto, že to úmyslně zdrženlivější děláme my. Jaké mohou být formy projevu dělnické třídy? Jedna forma projevu je stávka, druhá forma je rezoluce. Jiné zdroje uplatnit nemůže, sdělovací prostředky nemá k dispozici. Je zdrženlivější proto, že to na závodech jakžtakž držíme.

Prosil bych zformulovat usnesení. Nejen říci - vystoupíš na aktivu tajemníků v duchu této diskuse. Ale formulovat např. takové otázky, jako že vydáme komuniké a přitom nevíme, kdo ho zpracuje. Druhá věc v oblasti toho tisku, rozhlasu, televize, pokud jde o s. Černíka. Za třetí, že souhlasíme, aby byly aktivity ve velkých závodech, na kterých vystoupí vedoucí soudruzi. Za čtvrté, že po vyjasnění situace v aparátu ÚV budou vysláni soudruzi do terénu. Za páté, že budou dány krajům a okresům a velkým závodům pokyny. Nemyslím k akci, ale k hodnocení. Když to nedáme dolů, znovu budeme improvizovat atd. Čili aspoň tyto běžné politicko-organizační závěry by toto předsednictvo mělo - možná po přestávce - ještě přijmout.

Biřak: Jednota asi nikdy nebude úplná, aspoň ve vyjádření, v přístupu k věci, ve formulacích. Proto bych prosil, jestli by bylo možno dojít k jednotnému závěru tak, jestli předsednictvo souhlasí, že s. Dubček může na poradě okresních a krajských tajemníků strany vystoupit s předběžným hodnocením situace pro vnitřní potřebu, jak zhruba předsednictvo hodnotilo v těch kategoriích, jak říkal s. Smrkovský, za zdravý proces atd., ale jsou síly, které se aktivizují atd. Ukazovat, v čem se aktivizují, jaká je strategie a taktika, ukázat naši taktiku, jaký je další postup, co vláda musí vykonávat, co se očekává od krajských a okresních výborů. Jestliže se dá toto právo s. Dubčekovi, a to bych doporučoval, jinak by se mohlo říci, že se předsednictvo sejde v sobotu večer. Doporučuji dát toto právo s. Dubčekovi, vystoupit ve smyslu diskuse.

Dubček: Pár poznámek k tomu, co říkal soudruh Rigo, že bychom měli nějaký závěr přijmout. Jestliže soudruh Rigo a ostatní soudruzi nemají nic a žádnou poznámku k návrhu soudruha Biřaka, tak bychom tuto diskusi a předběžný názor vyslovili vedoucím tajemníkům okresních výborů strany s tím, aby věděli, jak se díváme na věc, a z druhé strany, aby oni sdělili své poznatky. Aby chápali tuto poradou jako součást přípravy pléna ÚV. To znamená, že nejpozději 21.5. do [schůze] předsednictva budeme mít připraven referát o zhodnocení současné politické situace a o dalších úkolech strany v přípravě sjezdu a

hlavních klíčových problémech (to jsou stanovy, federace, některé ústavní záležitosti v souvislosti s přípravou sjezdu, harmonogram postupu strany v přípravě sjezdu a nejbližší sjezdové úkoly atd.). Tak bychom chápali tuto poradu.

Myslím, že by bylo dobré, kdyby nějaká část soudruhů do porady pomohla při zpracování těchto názorů, které zde byly v předsednictvu, nebo myslíte udělat to v celé skladbě sekretariátu? (Souhlas.) Čili pověříme sekretariát ÚV KSČ. Toto zpracování musíme udělat do soboty, protože v neděli je porada vedoucích tajemníků. Pokud by vedle členů sekretariátu mohli někteří dobrovolníci, hlavně z Prahy, jako s. Kriegel a další, pomoci, věci by to jen prospělo.

Myslím, soudruzi, že v základních otázkách tohoto dalšího postupu je třeba vycházet z toho - jít dál v realizaci akčního programu a provádět praktická opatření k jeho realizaci a sjednotit na této bázi postup celé strany.

Za druhé konstatujeme, že se zde za posledních několik týdnů výrazněji formuje určitá politická opozice, ze které, kdyby nebyla jednoznačně vyslovena naše stanoviska k dalšímu postupu a hodnocení politické situace - by mohla za určitých okolností vzejít možnost přerůstání této opozice v určitě otevřené úsilí o dosažení politické moci.

Špaček: Doporučuji přece jen ještě jeden bod, a to, že za rozhodující považujeme pokud možno, jak naše síly stačí, rychlé řešení jednotlivých problémů a otázek.

Dubček: To jsem myslel, když jsem říkal, jít dále v realizaci akčního programu a provádět praktická opatření k realizaci těch úkolů, které jsou a na které jsme nedali ještě odpověď. To znamená praktická opatření i ke stanovám, i k federaci, i k harmonogramu, která musíme předložit na další předsednictvo. Maximum udělat k urychlení realizace těch věcí, před kterými stojíme, abychom byli v čele řešení těchto úkolů. V tom jsme myslím zajedno.

Špaček: Nejen rozpracování otázek, ale skutečné řešení.

Dubček: Ano, rozumím ti.

Ještě poznámku, která tu též vyznívala v diskusi a na níž se můžeme shodnout, že celé předsednictvo je vedeno snahou jít dále v řešení úkolů, které jsou v akčním programu. Že některé odstředivé, krajní tendence fakticky, ať vědomě nebo nevědomě, ale objektivně se stávají překážkou předsednictvu a ústřednímu výboru strany právě v realizaci té nastoupené cesty. Čili i některé věci, které soudruzi dělají mimo určitý stanovený postup předsednictva a ÚV strany, ať už to myslí nebo nemyslí poctivě. Ale i tak je to medvědí služba v realizaci záměrů, které ÚV měl. Nevylučuji, a myslím, že dnešní diskuse potvrzuje, že je určitá část soudruhů, kteří by se rádi dožili toho, že se splňují jejich předpovědi. Jaká je to kategorie lidí? Taková, která se snažila tak nebo onak zasít nedůvěru buď v předsednictvo jako celek, nebo v ústřední výbor strany, a jak tak prezentovali věci, že naše záměry jsou jen dočasné atd. Nechápu, proč by se měly dělat takové překážky, které zamezují činnost ústředního výboru. Nevylučuji i takovou možnost. Pamatujete si, že takovéto pochybnosti, ještě než jsme začali pracovat na realizaci úkolů, byly a že se už zasívala nedůvěra, jestli to myslíme opravdu, jestli chceme svolat sjezd atd. I když ještě nemáme určité věci na stole. Takovéto mínění se šířilo a to morálně působí tak, že určitá část stranického aktivu je dezorientována. Přece byla určitými způsoby zasetá taková nedůvěra v upřímnost a dobrou snahu dovést započaté úkoly do konce.

Je tu s. Císař a s. Špaček. Na s. Císaře se odvolávám proto, že na posledním setkání s komunisty ze svazu spisovatelů, ze svazu výtvarníků, ze svazu divadelníků a těchto uměleckých svazů, když jsme měli schůzi, na které jsem byl spolu se s. Císařem, když soudruzi se vyslovovali pochybovačně o tom, zda půjdeme dál v realizaci těchto úkolů nebo ne, jednoznačně jsem se vyslovil, že nás v realizaci těchto úkolů nemůže zastavit nic jiného než skutečně neuvážený postup, takový postup, který by zabraňoval ústřednímu výboru pokračovat, nějakým nepromyšleným postupem, který by vyvolával určitou nedůvěru nebo by mohl proti této dobré snaze ÚV, jeho předsednictva, postavit nějakou překážku, přes kterou bychom nemohli v dalším období rychleji jít. To jsou ty tendence, které v posledním období ostřeji vystoupily vůči této snaze předsednictva i ÚV strany.

Nejsem tu povolán k tomu, abych dělal závěr. Souhlasím se soudruhy, kteří hovoří, že je třeba tuto diskusi, která prošla v předsednictvu, náležitě zhodnotit, podle jednotlivých problémů seřadit a

zpracovat pro předložení předsednictvu ÚV strany. To je správný podchod. Myslím, až potom předložíme věci na stůl, je možno hovořit o tom, máme-li jednotný názor na postup nebo ne. Myslím, že z dnešního a včerejšího jednání předsednictva je možno říci, že se na základních otázkách předsednictvo v dalším postupu sjednocuje a na základě provedené diskuse může dospět k úplné shodě a k jednotnému postupu při přípravě pléna i porady vedoucích tajemníků OV strany.

Možná, že někteří soudruzi více akcentovali jiné stránky věci. Myslím, že je možno předpokládat, že tito soudruzi také o tom hovořili z pozice určité ustaranosti, jak to říkal s. Mlynář, abychom neupadli do jednostrannosti a do takového přístupu, který by viděl jen to černé, jen tu negativní stránku věci.

Myslím, že je jednoznačně vidět tuto jednotu členů předsednictva a sekretariátu, jak jsme tu přítomni, to ukáže materiál, který zhodnotí dnešní naši diskusi.

Ještě takovou poznámku: Zda jsme dali na všechny otázky odpověď nebo ne. Ještě jednou to řeknu. Co si tu budeme sypat popel na hlavu. Vždyť to ani fyzicky nebylo možné. Nevím, proč jednotliví soudruzi, kteří odpovídají za řešení toho nebo jiného úkolu na svém pracovišti, nezpracovali to množství těchto problémů. Byly tu krajské konference, prováděly se obrovské změny v ÚV strany, ve vládě, v NS, formoval se okresní a krajský aktiv. A to při složitosti těchto úkolů.

Ještě bych řekl tak: Schwálili jsme postup. Jaký byl ten postup? Vráťím se k úvodnímu slovu: Že informujeme stranu o příčinách a důsledcích, které [nás] přivedly k závěrům lednového pléna. Že když bude strana informována, okamžitě přistoupíme k rozpracování jednotlivých částí rezoluce, že si stanovíme další postup v obsahu politiky pro další období. To byl úkol, na kterém jsme pracovali my tajemníci, na kterém pracovali pracovníci aparátu a na kterém pracoval obrovský kolektiv kolem ústředního výboru. Proč to vzpomínám? Protože do tohoto postupu, který tu strana za tyto tři měsíce provedla včetně těchto obrovských změn, jedni možná vědomě, jedni možná nevědomě sloužili tomu, že se nabourával tento postup, že tam byl takový sklon, takové překotnosti, unáhlenosti, nedočkavosti vyřešení tolika nazrálých problémů, které zde byly za předcházející období. To bylo obrovské množství problémů.

Takto postavím otázku. Mohli bychom se, jak tu sedíme nyní, připravit na to, aby byla předem stanovena linie, jak se bude postupovat při konsolidaci okresních a krajských výborů, sjednocování mládeže, ROH, jak připravíme sjednocení se na platformě Národní fronty? Ne. Právě proto podle mého to je ve shodě s tím, co říkali někteří soudruzi, že strana a ústřední výbor řešily vnitřní problémy, některé přes hlavu vedení strany v předcházejícím období, že byly v nedostatečném předstihu v těchto otázkách, po kterých se volalo, řešit problémy v Národní frontě, ve svazu mládeže, v inteligenci a i nacionální problémy. Co nazrálo problémů. My za tyto tři měsíce v tomto složitém období musíme jednak konsolidovat vztah uvnitř strany a jednak odpovídat. My nechceme improvizovat, proto jsou rozpracovány úkoly postupu, jak jít dále. To by bylo třeba řešit se znalostí věci. Nejde jenom prohlásit z tribuny, to má být tak, to má být jinak, ale tyto obsahové problémy se znalostí věci urychleně co nejdříve dotáhnout do konce. K tomu jsme byli vedeni z hlediska příprav sjezdu. Kdyby tyto obsahové věci byly daleko lépe propracovány, tak např. soudruzi Indra, Smrkovský, Sádovský nebudou se bránit tomu, aby se co nejdříve konal tento sjezd. Když jsme hovořili se šéfredaktory i s mnoha jinými soudruhy, nedali si říci, nevím, co je to za sílu, co tu zapracovalo, že se zasela nedůvěra k dobré snaze a poctivosti řešit problémy v této straně. Vadí to skutečně takovému serióznímu řešení takových problémů, před kterými strana stojí. Ale jen ustanovíte skupinu, dohodnete se na harmonogramu, že bude takový postup, a zítra nebo pozítří se to odněkud vyvalí a udělá se veřejné mínění, nevím přes jaký kanál.

Samozřejmě v dalším období je třeba vycházet z toho, že nám jde v dalším období o to, abychom upevnili postavení a úlohu strany v těchto podmínkách. Nebudu se o tom široce zmiňovat, máme to zakotveno v našich oficiálních stanoviscích předsednictva ÚV strany. Zřejmě stále o tento problém jde, o politickou stránku věci, o formování řad strany pod předsednictvem, ÚV strany a přes KV a OV strany dolů v jednotném postupu, aby tam nebyl dán prostor pro různé ty antikomunistické tendence, jak to tu někdo formuloval, s. Mlynář nebo s. Slavík, který říkal, že by bylo správnější to tak nazývat. Těmto straně cizím tendencím nelze dát prostor.

K tomu jako sůl potřebujeme v leninském slova smyslu jednotu, především v tomto předsednictvu. V předsednictvu, sekretariátu i ÚV, ještě jednou říkám, jednotu z hlediska postupu v realizaci klíčových a rozhodujících otázek, těch úkolů, které jsme si stanovili v akčním programu, popřípadě které budeme nyní rozpracovávat v přípravě sjezdu.

Myslím, že někteří ti, kteří chtěli vyvolávat nedůvěru vůči nám, chytili se, podle mého názoru, i slovíčka a těžko se vůči tomu dokazuje naše dobrá snaha. Někdo říkal urychleně svolat sjezd, i když ještě nikomu nepřišlo na mysl formulovat to jako řádný nebo mimořádný sjezd. Každý sjezd, který bude mimo rok 1970, bude mimořádný. Ale představte si, co se z toho stalo. Vyvolalo se celé hnutí. Dokonce byly pokusy rozdělit lidi podle toho, jak se vyslovili.

Na minulém předsednictvu jsme přijali řadu konkrétních opatření. Nebudu je tady číst. Jen se na ně odvolávám, neboť rozhodující část těchto opatření na minulém předsednictvu, která byla přijata k předběžné informaci po prvním kole konferencí, právě dotvrzuje správnost, vycházejíc z dnešní diskuse. Jsou tu dány úkoly tisku, Národní frontě, o postupu strany k orientaci na závody, na masovou politiku, na přípravu konferencí představitelů závodních organizací, JZD, orientaci na sjednocování úsilí v tisku, rozhlasu a televizi atd. Opakovat tato opatření už nebudu, která tam byla přijata. Odvolávám se na ně jen proto, že všechno nebudeme zase tady zakotvovat. Ale bylo by třeba na základě dnešní diskuse zpracovat další opatření z naší diskuse, která by navazovala na předcházející usnesení PÚV ke krajským konferencím.

Čili to hlavní a rozhodující zřejmě by měla být další naše snaha upevnit postavení strany v těchto nových podmínkách a zabezpečit jednotný postup strany v realizaci těch úkolů, které jsme si stanovili v akčním programu nebo nyní stanovíme v přípravě sjezdu. A na základě toho se přidržovat stanoveného taktického postupu.

Za druhé k tomu musíme jednoznačně říci, že nám jde o upevnění akční jednoty strany a tohoto našeho vedení.

Za třetí, že jde o upevnění státního i stranického vedení masových sdělovacích prostředků. Toto na základě předcházejících usnesení i dnešní diskuse by měl s. Císař promyslet, celý komplex opatření v tomto směru, a ihned prostřednictvím oddělení, prostřednictvím určitého stranického aktivu dělat praktické kroky, dnes, zítra, k účinnějšímu politickému vedení stranických organizací a vedoucích pracovníků. Mám na zřeteli komunisty v této oblasti.

Je třeba podle mého názoru zformovat zde marxistické publicisty, kteří by ne překotně, ale skutečně fundovaně dávali odpověď na jednostranný monolog, který tu je, směrem k určitým jednostrannostem, které se soustřeďují okolo Studenta, okolo určitých jednostranných pohledů a jedněch a týchž lidí okolo Literárních listů. Nemám na mysli celek spisovatelů, ale mám na zřeteli, že je třeba formovat toto stranické jádro komunistů, kteří tam jsou, aby oni ze stranických pozic vystupovali k těmto krajnostem, které se tu vyskytují. Ve svazu spisovatelů, počínaje Goldstückerem a nevím kolika dalšími, to jsou lidé, o které se může toto předsednictvo, sekretariát i oddělení v dalším období opřít.

Je třeba okolo tisku zformovat lidi, zejména z oblasti společenských věd tak, jak to má na zřeteli s. Mlynář, pokud hovořil o tom, že je třeba vytvořit aktiv okolo předsednictva, sekretariátu, oddělení k zajišťování těchto úkolů.

Měli by jednotliví tajemníci ÚV, mám na mysli s. Černíka, Smrkovského, Kriegla a jiné vedoucí komunisty v těchto institucích, promyslet další postup realizace těchto úkolů po této státnické linii. Protože zde nebudou všechny úkoly, které budeme dělat nejenom cestou osvětové besedy. Musíme mít takový postup, aby bylo cítit, že úkoly stranického charakteru, které jsou zformulovány v akčním programu nebo v jiných politických dokumentech tohoto období, aby byly promítány do určité vládní politiky a realizovaly se. Z toho hlediska je nutné ty věci, které nazrály, urychleně provést, aby měly sílu státní normy, aby měly sílu oficiální vládní politiky atd.

Dávám v úvahu, když budeme definitivně formulovat usnesení, že by bylo zřejmě prospěšné věci, kdyby na určité období jednotliví členové PÚV si více vzali pod patronát práci určitých stranických organizací v některých klíčových komunikačních prostředcích. Prosím, můžeme to ještě uvážit, ale myslím, že by to bylo účelné. Jen tak to říkám, potom se můžeme o tom popřípadě jinak dohodnout, ale

myslím, že by bylo dobré, kdyby se s. Smrkovský více věnoval organizaci strany například v televizi, s. Lenárt více v rozhlasu, s. Sádovský daleko více a účinněji stranické organizaci v Zemědělských novinách, s. Kolder, protože má na starosti oblast průmyslu a připravuje věci okolo porady funkcionářů základních organizací v průmyslu, daleko více a účinněji se může starat o práci organizací strany v Práci, deníku ROH. Možná, že s. Mlynář by mohl daleko účinněji nám pomoci v práci organizací strany v Mladé frontě. Já bych měl spolu se s. Císařem a s. Švestkou promyslet další opatření k účinnějšímu vedení Rudého práva a tam sjednotit práci komunistů. A to ihned, měli bychom k tomu hned přikročit.

Soudruh Kriegel spolu se soudruhem Indrou by měli promyslet, jak co nejdřív, ihned, provést diskusi na půdě Národní fronty, tyto věci ve vztahu k jinému tisku, mám na mysli tisk jiných politických stran.

Soudruh Císař by na základě i dnešní diskuse měl promyslet v rámci celkových opatření poradu spolu se s. Lenártem a s tajemníky KV strany se šéfredaktory těchto krajských časopisů, jak to jednoduše provést. Myslím, že v usnesení při konečné formulaci by měl být uložen úkol vedoucím tajemníkům KV strany, předsednictvům, aby se provedla analýza a na nejbližším předsednictvu KV strany analyzovat úroveň práce krajských časopisů, do jaké míry odrážejí politiku a práci KV strany. Tady by vedoucí tajemníci strany měli podniknout účinnější opatření k řízení krajských časopisů. I krajového vysílání a všechny věci, které s tím souvisí.

Soudruhu Černíkovi jsem to připomínal, když odcházel, ale řeknu to ještě jednou, je třeba tady mít přece jen účinná opatření z hlediska státní politiky vůči rozhlasu, televizi a ČTK. Vůči těmto třem institucím.

Myslím, že soudruzi po linii vládní, státní měli by už udělat to, o čem jsme mnohokrát mluvili a co dodnes není, aby se každý z těchto vedoucích činitelů tam zabezpečil nějakou výstupní kontrolou. Tak jako ve fabrice nemůže jít výrobek ven, že to neprojde výstupní kontrolou. V prvních dnech předložil s. Hendrych návrhy k likvidaci tiskového dozoru. Předtím zasignalizoval některé nesprávné věci tomu šéfredaktorovi. Dnes, když nemá tento redaktor svou vlastní výstupní kontrolu, neví ani, co se mu tam chrlí. Nevím, mám pochybnosti na základě dosavadního stavu, že by takovouto kontrolu tam vybudovanou měli. Po linii MKI nebo v jiné formě, jak to vláda přijme dnes ve svém usnesení, je třeba začít takovou vnitřní kontrolu v těchto prostředcích, aby ten šéfredaktor měl toto vybudováno, aby tam mohli provádět takovou politiku, která by napomáhala tomu progresivnímu, co jsme započali.

Myslím, že je třeba v konečné formulaci zakotvit, aby měli členové předsednictva a sekretariátu určitý přehled o těchto i negativních věcech, které se vyskytují a které bychom měli brát v úvahu při formování našeho dalšího postupu. Mám na zřeteli ty věci, o kterých jsme slyšeli dnes na předsednictvu, v časopise Student nebo některá vystoupení, která byla na Staroměstském náměstí anebo se vyskytla v Práci a Zemědělských novinách, a dokonce se jim propůjčuje ČTK. Měl by být na to zkoncentrován určitý štáb lidí, neboť ani nevím, že takové věci jsou zde na hromadě, protože se to nestačí denně sledovat. Možná, že je třeba posílit ten úsek pracovníků. Předtím se udělal přehled z té hlavní správy tiskového dohledu a soudruzi věděli, co se zastavilo, ale určitý přehled tam byl. Nyní nic podobného nemáme a pracujeme v tak složitém období a nemáme přehled o takovýchto negativních tendencích, ke kterým by bylo třeba zaujmout stanovisko. Myslím, že není možné postupovat jinak než tak, že zde musíme uplatnit důslednou zásadu, že je to orgán ÚV a ne ZO nebo některé jiné části, která ho může v té či oné době ovládnout nebo dezorientovat. Nemohou znát naše pohnutky, proč volíme takový nebo jiný postup v realizaci politiky ÚV strany. A proto musíme tu projednat další opatření ke konsolidaci situace, aby tu nastal účinnější monolog. Aby členové ze základních organizací vyvinuli velké úsilí a viděli, že se tam vede boj o určitý dialog vůči některým nesprávnostem. To člověk rychle pochopí. Za tohoto stavu, když se nereaguje na některé věci a z druhé strany se odrážejí takové tendence. Člověk pak má pochybnosti o tom. Vždyť soudruh Hochman - redaktor Rudého práva - je nejagresivnější, on vystoupil v rozhlasu a v Práci. I před nedávnem o tom, i v jaké glorirole tu vedl diskuse okolo s. Novotného a teď hovoří o deformacích, o čemž se tu vzpomínalo. Zřejmě se potřebuje s. Hochman očistit na úkor někoho jiného. Je tam tendence kolem vyvolání nedůvěry a kolem připravení sjezdu. Využívají opět chyby, kterou udělal s. Švestka jako šéfredaktor. A to je to, že oni jsou si vědomi toho, že v prvním čísle to vyjde

a ve druhém je to zastaveno a že je možno na to přejít a vyvolává to venku určité emoce. Soudruzi vědí, že my v předsednictvu jsme neměli jasno, pokud se týká svolání sjezdu a že to vyvolává nedůvěru vůči s. Švestkovi.

Švestka: Tam je ostrá kritika starého předsednictva a i vůči tobě jako prvnímu tajemníkovi, že byly zatajeny informace o svolání sjezdu, že byl materiál adresován jenom členům starého předsednictva, a mám obavy, že obsah byl zatajen i normálním členům ÚV.

Dubček: Já jsem se ptal o těch cifrách, jak jsme o tom informovali. Je tam moře informací, které ani já, ani někteří soudruzi si nepřečetli a nebyly předloženy do orgánu, tímto se to mohlo stát. Tato cifra nebyla v tom období, když s. Švestka, jak tu tvrdí, nebyla provedena. Nevím, co je na tom pravdy, jsou tam tři hlediska. Tento faktor měl být zneužit.

Myslím si, že by bylo dobré, kdybychom do usnesení dali, aby soudruh Prchlík svolal náčelníky [Lidových] milicí atd. Ne proti tomu, aby se dělaly nějaké akce, ale ujasnit ty věci, o kterých jsme hovořili zde na zasedání, když se hovořilo o tom, zda se milice rozpouštějí nebo ne. Je potřeba, aby přestaly tyto věci. Já jsem svého času dal dálnopis, pokyny dolů, a neustále se to živí.

Neměly by vznikat nějaké pochybnosti. Myslím, že na příští předsednictvo bychom měli projednat, do sekretariátu připravit některé konkrétní návrhy na eventuální změny v plénu ústředního výboru, o čemž tu soudruzi hovořili, aby to příští předsednictvo posoudilo.

Velmi významná je tu ještě věc, kterou máme dva měsíce zapsanou a je třeba odpovědět, to jest úloha a postavení Národní fronty. To musíme mít do tohoto pléna ÚV vyjasněno. Já bych prosil soudruha Krieglů a ostatní soudruhy, kteří mají tento úkol na starosti, aby tuto věc dopracovali. Je vidět, jaký je to složitý problém a dosud to není zpracováno, ačkoliv já i někteří jiní soudruzi jsme k tomu zaujali stanovisko, jaké máme představy o této Národní frontě. Znáte to velmi dobře. Vystoupil jsem s tím v Praze a na jiných místech, ale nemáme zformovanou jasně úlohu Národní fronty a soudruh Mlynář by mohl účinněji v tomto dopracování pomoci, až, pokud hovořili někteří soudruzi, formulovat politickou platformu, úlohu Národní fronty a určitou představu, z čeho by se měla skládat. O vedoucí úloze strany v této Národní frontě, tyto autonomní vztahy a věci, o nichž bylo hovořeno z hlediska gottwaldovského pojetí NF v těchto nových podmínkách. Myslím, že velká chyba se stala v tom, že soudruzi v našem rozhlasu a televizi i v tisku některým těmto nově formujícím se klubům dali takovou obrovskou publicitu, jako je ten KAN a K 231, prostě když sami nevíme, co se z toho vyvine, bez zaujetí stanoviska ministerstva vnitra, které má na starosti tuto registraci, bez předložení určité politické platformy.

Mlynář: Tam jsou předloženy stanovy.

Dubček: Dokud to není odsouhlaseno, tak je to vně zákona. Na to by měli být soudruzi v těchto hromadných sdělovacích prostředcích upozorněni.

K tomu komuniké: Myslím, že by bylo dobře ještě teď, v průběhu našeho jednání, třeba když uděláme přestávku a v průběhu dalšího jednání, kdyby soudruh Císař, Lenárt a případně ještě soudruh Švestka udělali takový návrh na stručné komuniké z jednání předsednictva. Ostatní věci budeme schvalovat až na předsednictvu, až bude předloženo zpracování tohoto materiálu.

Indra: Mám tři poznámky, pokud jde o pojetí referátu. Prosil bych, aby velmi úzkostlivě duch referátu odpovídal diskusi, zejména členů předsednictva. Co mám na mysli - aby při akcentování toho pozitivního přístupu, který byl rozhodující a na kterém se my shodujeme, nebylo potlačeno to, co tady někteří soudruzi zdůraznili, ta vážnost situace. Říkám to hlavně proto, že jsem se v poslední době setkal s jedním soudruhem, kterého jsem znal jako zapeklitého dogmatika, a to jsou takoví lidé, že se nejenom vydávají za ultraprogresivní, ale bojí se vyjádřit k situaci, aby nebyli považováni za konzervativní. To všechno bude působit na tajemníky, že se o tom nehodí mluvit.

Druhá moje poznámka se týká, pokud jde o praktický postup, doporučuji, aby do tohoto zpracování nebyl zapojován celý sekretariát, aby to bylo svěřeno pracovní skupině lidí, hlavně kolem tebe, soudruhu Dubčeku, a soudruzi z I. oddělení i tajemníci ústředního výboru s tím, že bychom vstoupili do toho okamžitě, až bude něco zformulováno, v pátek nebo v sobotu ráno.

Za třetí doporučuji, abychom principiálně, bez zdržování schválili vydávání nového týdeníku ústředního výboru, o kterém tak dlouho mluvíme. Principiálně [to] schválíme s tím, že návrh organizační a kádrový předloží soudruh Císař.

Dubček: Některé věci tu máme. Dobré by bylo, kdyby se tyto věci zformulovaly do usnesení.

Smrkovský: Mám poznámku, aby usnesení bylo formulováno tak, že předsednictvo strany schválilo jednání naší delegace v Moskvě. Pokud s tím souhlasí, s tou zprávou. Mám za to, že o tom komuniké by měla být řeč, aby nám ministerstvo vnitra dalo informační zprávu, jak to je s cizinci ze Západu i v Praze a v Československu, pokud možno na ambasádách.

Dubček: Aby to bylo zformulováno tak, aby soudruzi z ministerstva vnitra se tím zabývali a přijali příslušné opatření, aby v tomto období byla zvýšena pozornost.

Smrkovský: Mám další prosbu - aby se někteří lidé z ústředního výboru a z aparátu podívali na organizaci klubů KAN a K 231, abychom měli o nich informace. Je potřeba, aby se tím někdo zabýval.

Bilák: Prosím, jestli bychom já a soudruh Barbírek nemohli být uvolněni, protože se musíme dostat na ten večer do Bratislavy.

Švestka: Tady bylo řečeno, že je tu ten návrh závodního výboru naší základní organizace, ale já myslím, že to je nereálné z hlediska toho článku, já samozřejmě mohu uvést, že bude příští předsednictvo v úterý, ale já to považuji teď za nereálné. Nevím, jestli to bude dneska možné, ať se řekne, že je to rozhodnutí předsednictva a že se bude jednat o těchto věcech příští úterý.

Bilák: Když se stalo, že tu bylo takové nesoudružské jednání, je nutno jednoznačně říci, že soudruh Švestka má plnou důvěru předsednictva v Rudém právu a že musí zjednat pořádek.

Já jsem upozorňoval před dvěma měsíci, když jsme připustili, že městský časopis napadá městský výbor strany, že se vytváří precedens pro to, že bude napaden i ústřední výbor.

Dubček: Máme jednat za účasti celozávodního výboru, prosím, abyste se vyslovili, my jsme to slíbili, že to projednáme v předsednictvu, já jsem před začátkem tohoto jednání navrhoval připravit s vedením určité stanovisko, úkoly, jak dále budou pracovat, a spolu s tím že to projednáme v předsednictvu i s těmi rezolucemi. Soudruzi chtěli hned to projednat, ale jak je vidět, časově to nestihneme. Potom myslím, že by bylo dobře, kdyby soudruh Císař prostě tuto věc projednal se soudruhy.

Císař: Já si zavolám dva nebo tři soudruhy a vysvětlím jim to, dám jim informaci. A také proč to bude až příští týden, aby soudruh Švestka tam nebyl pod palbou.

Dubček: Soudruzi, je nutno s tímto postupem, jak o tom hovořil soudruh Hofman, aby byl vysloven nesouhlas, a rozhodně říci soudruhům v Rudém právu, že jsou dávány věci na veřejnost bez vědomí předsednictva. To je skutečně anarchistický postup ze strany některých soudruhů. Říkám některých soudruhů, protože věřím poctivému úmyslu většiny redakce.

SÚA - A ÚV KSČ, f. 02/1, a.j. 85, b. 2 (P 4174). - Strojopis. 105 s.